

Рік VII.

Р. 1898 кн. VI.

Т. XXVI.

ЗАПИСКИ

НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА

виходять у Львові що два місяці під редакцією

МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО.

MITTHEILUNGEN

DER ŠEWČENKO-GESELLSCHAFT DER WISSENSCHAFTEN IN LEMBERG

REDIGIRT VON

MICHAEL HRUŠEWŠKYJ

VII Jahrgang.

1898, VI B.

B. XXVI.

Накладом Наукового Товариства імені Шевченка.

З друкарні Наукового Товариства імені Шевченка
під зарядом К. Бедярекого.

ЗМІСТ XXVI ТОМУ.

1. Писаня І. П. Котляревського в Галичині, подав
Др. Іван Франко с. 1—14
2. „Тісні роки“, причинки до історії Галичини
1846—1861 рр., подав Михайло Зубриць-
кий с. 1—16
3. Описи Ратенського староства 1500—1512 рр.,
подав М. Грушевський с. 1—40
4. Miscellanea: а) З паперів Жеґоти Паулі, под.
С. Здзярський; б) Із переписки П. Куліша
з Галичанами 1870—1871 рр., под. Др. І.
Франко с. 1—16
5. Наукова Хроніка: а) Огляд часописей за 1897 р.
— часописи видавані поза Україною-Русю . с. 1—32
6. Бібліографія (рецензії й справоздання, зміст
на с. 59) с. 1—60
7. З Товариства: Ювілей відродження українсько-
руського письменства, подав О. Маковей . с. 1—14

Inhalt des XXVI Bandes.

1. Kotliarewskij's Werke in Galizien, von Dr. I. Franko	S. 1—14
2. „Harte Zeiten“, Beiträge zur Geschichte Galiziens in den J. 1846—61,
mitgetheilt von M. Zubryčkyj	1—16
3. Inventarien der Domäne Ratno (Nord-Wolynien) aus den J. 1500—
1512, mitgetheilt von M. Hrušewskyj	1—40
4. Miscellanea	1—16
5. Wissenschaftliche Chronik: Übersicht der Zeitschriften für das Jahr 1896
(Schluss)	1—32
6. Bibliographie	1—60
7. Jubiläumsfeier der Wiedergeburt der ukrainisch-russischen Literatur, von
I. Makowej	1—14

Inhalt voriger Bände siehe letzte Seiten des Buches.

бутком власне такої детальної і невсипущим скептицизмом подиктованої аналізи. Проф. Дашкевич, а по часті і д. Стещенко посунули своїми працями дослід над первопочинном нашої нової національно-народної літератури значний крок наперед, і рівночасно відкрили нові широкі горизонти для дальшої праці — а се є прикмета і заслуга всякої справді наукової праці, котра не може бути догматична і ніде не повинна класти печаток, але все і всюди кликати з поетом: „Sucht! Sucht!“

Ів. Франко.

Das Volksleben der Ruthenen. Von Professor Alexander Barwiński (Aus dem Werke: „Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild. Gallizien), 4°, ст. 376—440.

Під повисшим наголовком появилася нова праця п. Барвінського, в величезнім і з огляду на технічне-викінчене прекраснім виданню, в котрім всі австрійські народи, не виключаючи й найменших, найдуть собі відповідне поміщення і оцінку своїх культурних змагань. Праця, як видно з наголовку, входить в область етнографії. Вона складаєся з пяти частин. В першій подана характеристика народу, в другій описана ноша, в третій оселі і спосіб життя народу, в четвертій народні звичаї і обряди, в пятій обговорена коротко народня словесність. Цілість зложена на підставі найважливіших наших етнографічних збірників; деякі частини праці носять на собі характер більше локальний, пр. опис весіля, зложений, на скільки я міг догадатися, на підставі записок М. Ковцуняка; місцевий характер тих частин походить звідти, що автор при укладі їх не уживав порівняної методи, яка могла значно збільшити вартість цілої праці.

Коли приглянемося праці ближше, то побачимо, що найкрасше зложені в ній друга, третя і четверта частина. При описі ноші зважав автор не лиш на те, щоби й малих дрібниць не опускати. коли вони характеристичні, але також щоби познакомити читачів з одягом всіх головних наших народніх груп. Се удалося йому зовсім добре. Подібно удалося описи осель і способу життя народу. При четвертій частині, де описано народні звичаї і обряди, а то: родини, хрестини, весіля (дуже навіть широко), смерть, похорони, народній календарь, обжинки і вечерниці можна заприпитати, що пропущено ще тут деякі важчіші звичаї, однак подані — описані бездоганно. Слабше випала пята часть — народня словесність. Про прозу сказано тут дуже мало, а при піснях не згадано багато таких груп, що звязаві дуже сильно з життям народа, що пояснюють нам його історію, що познакомлюють нас з його погля-

дами суспільними, громадськими і політичними. Згадаю лиш про циклі пісень: опришківських, чумацьких, вояцьких, духовних (лірницьких) і інших. Хто бажає пізнати духове життя народа, не може ніяк циклів тих пісень легковажити, він мусить над ними затримати ся і всесторонно оглянути.

Що дотикає ся першої часті праці — характеристики нашого народа — то на мою думку вона в теперішнім виді зовсім зайва. Я розумію характеристику — але оперту з одного боку на антропологічних студиях, з другого на статистичних датах; ані одного, ані другого я тут не бачу; що більше, я думаю, що її майже дословно можна повторити при характеристиці селян польських, російських, румунських, мадярських і т. д. і всюди вона придасть ся. На доказ наведу кілька речень з оригіналу (ст. 377): „Der Ruthene ist im Allgemeinen von hohem und schlankem Wuchs, fast vorwiegend blauäugig, das Haar ist nur mit der Zeit durch Schmierern mit Fett dunkel geworden, während die Kinder hellblonde Köpfe zeigen. Von Natur aus ist er langsam und bedächtig, aber so ausdauernd, dass er auch unter schwierigen Umständen das nöthige Gleichgewicht zu behalten weiss... Er erscheint melancholisch, in Gedanken vertieft, verschlossen und misstrauisch, zugleich aber sorglos um die nächste Zukunft, abergläubisch und fatalistisch. Andererseits ist er so leichtgläubig und unbeholfen, dass er sehr oft Wucherern, Schenkwrthen oder gewissenlosen Auswanderungsagenten zum Opfer fällt“. Кождий, що хоч трохи знає наш народ — не потребує бути спеціалістом-етнографом — знає, що така характеристика нашого народу хибна, а що найменше згенералізована з поодиноких особників і — як я висше замітив — незвичайно загальна.

Коли возьмемо цілість праці і зміст її порівнаємо з заголовком, то побачимо, що він також не відповідний. Коли хто описує народне життя, то вже мусить описати його всесторонно, значить і авторови не можна було переходити до дневного порядку над такими цікавими, а мало дослідженими річами, як звичаєве право, народня медицина, народня пожива, ремісла, народня просвіта і т. д. Колиж він поминув їх, то треба було і повисший наголовок змінити на такий: *Aus dem Volksleben der Ruthenen.*

Одна річ вражає неприємно в праці: Майже всі топографічні назви подані в ній не в руській виді, як належало би сподівати ся, але в польській, немовби місцевости находили ся в корінній Польщі. Ми читаємо там: *Ulaszkowce* (навіть польська правопись), *Krogólec*, *Bogdanówka*, *Uhnów*, *Poddubce*, *Poturzyca*, *Opryszowce*, *Weldzierz*, *Hrebenów*, *Czortków*, *Tyszkowce* і т. д. намість: *Lašivci*, *Čortkiv*, *Veldiž*, *Tyšivci*, *Piddubci*, *Uhniv* і т. д. Я розумію подібне писанє місцевостей на Угор-

щині, де ухвалено спеціальний закон, що для затертя всяких слідів не-мадярських народів мають писати ся лиш змадярщені топографічні назви, та у нас поки що такого закона нема, на щож нам його на себе добровільно накладати, а відтак полишати відшукане властивих народніх назв етнографам? Тай чим спольщені назви мають бути красші або ліпші від руських? Ліпше тримаймо ся того, що наше.

Я вказав добрі і слабі сторони праці. Вона не є чисто наукова, бо призначена для ширших кругів публики, вона більше популярна; требаж признати, що вона написана справді популярно, бо ясно і незвичайно приступно. Її зрозуміє кожний, хто прочитає, хочби до того часу не знав про наш народ нічого. Сумнівів не лишить ся читачеві жадних. А в такім разі автор осягає свою мету і його праця сповнює призначену задачу, що очевидно виходить авторови на похвалу. Згадати вкінці належить, що до зрозуміння тексту причиняють ся також немало гарно виконані, хоч не численні ілюстрації.

В. Гнатюк.

Dr. Raimund Friedrich Kaindl: 1) Die Huzulen (Separatabdruck aus der „Osterr.-Ungar. Revue“, Band XXII, Heft 4—6).

— 2) Bei den Huzulen im Pruththal. Ein Beitrag zur Hausforschung in Oesterreich (Separatabdruck aus Band XXVII [der neuen Folge Band VXII] der Mittheilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien. Mit 42 Text. Illustrationen. 1897).

— 3) Die Jagd bei den Huzulen. Geschichtlicher Rückblick, Jagdgeräthe und Jagdausrüstung. Mit 10 Abbildungen. (Oesterreichische Forst- und Jagd-Zeitung. 15 Jahrgang. N. 38. 1897).

— 4) Das Wild und der Wildglaube der huzulischen Jäger (Oest. Forst- und Jagd-Zeit. 16 Jahrgang. N. 7. 1898).

— 5) Jagdaberglaube und Jagdgeheimnisse bei den Huzulen (Oest. Forst- u. Jagd-Zeit. 16 Jahrgang, N. 12. 1898).

— 6) Die Fischerei bei den Huzulen. Mit 5 Abbildungen (Oest. Forst- u. Jagd-Zeit. 16 Jahrgang. N. 15. 1898).

— 7) Aus der ungarischen Marmarosch. Volkswirthschaftliche Skizze (Beilage zur Allgemeinen Zeitung. München. 1898. N. 50).

— 8) Kleine Beiträge zur Kunde der Bukowina. Erste Folge. (Separatabdruck aus dem Jahrbuch des Bukowiner Landesmuseums. V. 1897).

— 9) Volksüberlieferungen der Pidhireane. Beiträge zur rusnakischen Volkskunde. (Sonderabdruck aus Band LXXIII. N. 15 u. 16 des Globus. 1898).